

Akademia Bialska im. Jana Pawła II

WSPOMAGANIE ROZWOJU DZIECKA W GRUPIE I KLASIE MIĘDZYKULTUROWEJ

Poradnik metodyczny dla studentów kierunku pedagogika przedszkolna
i wczesnoszkolna oraz nauczycieli wychowania przedszkolnego
i edukacji wczesnoszkolnej

Biała Podlaska 2024

Akademia Bialska im. Jana Pawła II

WSPOMAGANIE ROZWOJU DZIECKA W GRUPIE I KLASIE MIĘDZYKULTUROWEJ

Poradnik metodyczny dla studentów kierunku pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna
oraz nauczycieli wychowania przedszkolnego i edukacji wczesnoszkolnej

Joanna Waszczuk, Stanisława Katarzyna Nazaruk, Natalia Kuszneruk,
Katarzyna Melaniuk, Karolina Korpysz, Ada Szarzyńska, Paulina Kisiel

Biała Podlaska 2024

Wydawca

Akademia Bialska im. Jana Pawła II

Recenzja

dr hab. Anna Klim-Klimaszewska, prof. uczelni
Uniwersytet w Siedlcach

Projekt finansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Edukacji
i Nauki w ramach Programu „Studenckie koła naukowe tworzą innowacje”

© Copyright by Akademia Bialska im. Jana Pawła II
Joanna Waszczuk, Stanisława Katarzyna Nazaruk, Natalia Kuszneruk,
Katarzyna Melaniuk, Karolina Korpysz, Ada Szarzyńska, Paulina Kisiel

ISBN 978-83-68103-05-2

Liczba arkuszy wydawniczych: 1,3 + grafika

Wydawnictwo AB JPII
ul. Sidorska 95/97, p. 266R
21-500 Biała Podlaska
www.wydawnictwo.akademiabialska.pl

Projekt okładki i skład
Print Profit, www.printone.pl

SPIS TREŚCI

Wstęp	4
Motywy przystąpienia do konkursu.....	5
Edukacja wielokulturowa	6
Przedmiot i cel projektu	7
Uczestnicy i organizacja badań	9
Analiza wyników badań	10
Samopoczucie badanych	11
Zaangażowanie badanych	14
Badanie związku między samopoczuciem i zaangażowaniem badanych.....	17
Powtórzone badania.....	24
Metody statystyczne	26
Metodyka zajęć „Dar natury”	26
DAR ZABAWY – zajęcia I	27
DAR ZABAWY – zajęcia II.....	27
DAR ZABAWY – zajęcia III	30
DAR ZABAWY – zajęcia IV	33
DAR ZABAWY – zajęcia V	35
Podsumowanie.....	37
Literatura	38

WSTĘP

Wspomaganie rozwoju dziecka w grupie i klasie międzykulturowej to opracowanie o charakterze metodycznym, którego celem jest wskazanie efektywnych metod pracy z dziećmi cudzoziemskimi uczęszczającymi do polskich placówek edukacyjnych. Polska szkoła jest odzwierciedleniem pogranicza kulturowego, w którym uwagę poświęca się nauczycielom, rodzicom i w szczególności dzieciom. Integracja uczniów cudzoziemców z polskimi rówieśnikami odbywa się na płaszczyźnie uwarunkowań rozwojowych i psychologicznych. Niestety rzeczywistość edukacyjna odsłania wiele problemów w funkcjonowaniu dzieci w grupach międzykulturowych, np. trudności z adaptacją do zastanych warunków, nieznamość języka, kultury. Diagnozuje się również obniżony poziom zaangażowania i samopoczucia. W odpowiedzi na zauważone problemy przygotowano projekt badań, który jest adresowany do nauczycieli pracujących w grupach i klasach międzykulturowych. Odbiorcami są również rodzice uczestniczący w procesie przyswajania norm i wartości nowej grupy kulturowej.

Struktura opracowania obejmuje osiem rozdziałów dotyczących motywów przystąpienia do konkursu, ustaleń terminologicznych, działań w zakresie edukacji wielokulturowej, przedmiotu i celu projektu, określenia uczestników i organizacji badań. Na zakończenie przedstawiono analizę wyników badań.

Dodatkowo czytelnik będzie miał okazję zapoznać się z propozycjami zajęć realizowanych według scenariuszy przygotowanych przez studentów z Koła Naukowego Pedagogiki przedszkolnej i wczesnoszkolnej „Sówka”.

MOTYWY PRYZYSTĄPIENIA DO KONKURSU

Podczas odbywania praktyk zawodowych zarówno w przedszkolach, jak i w klasach I-III szkół podstawowych, studenci należący do Koła Naukowego Pedagogiki przedszkolnej i wczesnoszkolnej „Sówka” zauważyli, że dzieci cudzoziemców i mniejszości narodowych słabo znają język i kulturę kraju, w którym się znalazły. Sprawiają wrażenie zagubionych, wyizolowanych i wykazują problemy wychowawcze. Na ogół nie włączają się w życie grupy, klasy i we współpracę z polskimi rówieśnikami. Niektóre z dzieci mają problemy emocjonalne wynikające z wcześniejszych doświadczeń (uchodźcy) lub problemy związane z akulturacją. Rodzice dzieci, uczniów-obcokrajowców utrzymują słaby kontakt z placówkami edukacyjnymi i trudno się z nimi porozumieć, ponieważ także nie znają języka polskiego. W stosunku do wyżej opisanych problemów dzieci cudzoziemców i mniejszości narodowych zauważono potrzebę podjęcia działań mających na celu ich integrację.

Przywołane pojęcie: integracja uczniów i ich rozwój w grupach i klasach międzykulturowych jest zjawiskiem bardzo szerokim i uzależnionym od szeregu różnorodnych czynników wewnętrznych jak i zewnętrznych. W związku z powyższym opisywany projekt nie analizuje szerokiego spektrum czynników warunkujących rozwój dziecka,

ale skupia się na dwóch z nich: komforcie psychicznym dziecka oraz jego zaangażowaniu. Należy także podkreślić, że rozwój umiejętności społecznych dzieci jest potrzebą wynikającą z naturalnego rozwoju człowieka, a zapisy prawne znajdujące się w aktualnej Podstawie programowej wychowania przedszkolnego i Zaleceniach Parlamentu Europejskiego i Rady z 18 XII 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie dodatkowo zachęcają do tego typu działań.

Realizacja niniejszego projektu pt. Wspomaganie rozwoju dziecka w grupie i klasie międzykulturowej pozwoli na opracowanie autorskiej, innowacyjnej metody „Dar natury” bazującej na teorii Fryderyka Froebela oraz analizę jej efektywności w kształtowaniu poczucia komfortu i zaangażowania dzieci w środowisku wielokulturowym.

EDUKACJA WIELOKULTUROWA

Różnorodność narodowa, kulturowa i religijna stała się widoczna po 1989 roku, gdy do Polski zaczęły napływać mniejszości narodowe i etniczne oraz uchodźcy, imigranci i repatrianci (Cianciara, 2012). Zmiany które nastąpiły wymusiły podjęcie refleksji nad przeobrażeniami społecznymi, edukacyjnymi. Polskie placówki edukacyjne coraz częściej zaczęły przyjmować cudzoziemskich uczniów, a nauczanie przez wzgląd na różnorodność kulturową zmieniło swoje oblicze. Edukacja wielokulturowa, której założenia zostały opracowane w krajach zachodnich, stała się pomocnym narzędziem w tworzeniu indywidualnego podejścia dla przybywających do Polski dzieci imigrantów. Potrzeba kompetencji międzykulturowych u nauczycieli oraz pomysłów na działania wychowawcze jest wciąż marginalizowana w standardach kształcenia przygotowującego do zawodu nauczyciela w Polsce. W ustawie pojawia się jednak fragment dotyczący potrzeby przygotowania nauczycieli, tak by potrafili pracować z dziećmi ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym z dziećmi z trudnościami adaptacyjnymi zawiązanymi z doświadczeniem migracyjnym, pochodzącymi ze środowisk zróżnicowanych pod względem kulturowym, lub z ograniczoną znajomością języka polskiego. Dodatkowo, ważnym staje się kształtowanie u uczniów umiejętności, takich jak: wzajemne poszanowanie kulturowe i religijne, akceptacja, przełamywanie rasizmu i dyskryminacji. To trudne zadanie zmieniania ksenofobicznych postaw może dotyczyć nie tylko dzieci, ale również innych osób: nauczycieli, pracowników przedszkola, czy rodziców. Dlatego też w obecnej sytuacji braku przygotowania polskiej oświaty na wychowanie i opiekę nad dziećmi cudzoziemskimi istnieje potrzeba dzielenia się dobrymi praktykami i doświadczeniami nauczycieli, którzy tworzą szkołę i przedszkole placówkami otwartymi i przyjaznymi dla dzieci, uczniów i ich rodziców z całego świata.

W zakresie edukacji wielokulturowej społeczeństwo podejmuje dwa rodzaje aktywności: edukacja dla mniejszości, edukacja o mniejszościach (Kubiszyn, 2007). Świadczy o tym Ustawa z dnia 7 września 1991 o systemie Oświaty (Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, Dz. U. z 2019 r. poz. 1481, 1818, 2197. Pobrane z: <http://isap>.

sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19910950425/U/D19910425Lj.pdf, dostęp: 01.12.2023). Art. 13 pkt. 7 mówi, że minister właściwy do spraw oświaty i wychowania podejmie działania w celu popularyzacji wiedzy o historii, kulturze, języku i o tradycjach religijnych mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym oraz art. 44zdz. 2. egzamin maturalny obejmuje następujące przedmioty obowiązkowe: 1) w części ustnej: a) język polski, b) język obcy nowożytny, c) język mniejszości narodowej – dla absolwentów szkół lub oddziałów z nauczaniem języka danej mniejszości narodowej.

Polska jako jeden z krajów członkowskich Unii Europejskiej uczestniczy w procesach migracyjnych, które nasiliły się po rozpoczętej inwazji Rosji na Ukrainę w 2022 r. Zatem niezbędne jest planowanie dalszych działań, których celem będzie włączenie występujących mniejszości do życia społecznego, politycznego, kulturowego i edukacyjnego.

PRZEDMIOT I CEL PROJEKTU

Projekt pt. *Wspomaganie rozwoju dziecka w grupie i klasie międzykulturowej* wychodzi naprzeciw oczekiwaniom głównego podmiotu edukacji, jakim jest dziecko. W związku z toczącą się wojną na Ukrainie do Polski przybyło najwięcej uchodźców w porównaniu do innych krajów (ok. 6 mln). W polskich placówkach edukacyjnych w 2018/2019 roku było ich już 36 253. Natomiast w roku szkolnym 2022/2023 było ich już co najmniej 57 717. Tak dużego wzrostu liczby obcokrajowców jak dotąd w polskich placówkach edukacyjnych nie odnotowano.

Ze względu na nową sytuację w polskim szkolnictwie konieczne jest zbadanie, jak rozwijają się dzieci pochodzenia m.in. polskiego, ukraińskiego, w grupach i klasach międzykulturowych, które razem spędzają ok. 8 godzin. Rozwój dziecka uwarunkowany jest szerokim spektrum różnych czynników, zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych. Realizowane w ramach projektu badania będą się skupiały na 2 czynnikach rozwoju dziecka: samopoczuciu oraz jego zaangażowaniu. Dobre samopoczucie dziecka, określane jest jako komfort psychiczny. Dzieci, które czują się swobodnie, bezpiecznie i pewnie, szybciej przyswajają pogłębione treści nauczania, a rozwój kompetencji przebiega sprawniej w warunkach emocjonalnego komfortu i zaangażowania. Drugi ważny czynnik rozwoju to zaangażowanie. Jego przejawy to koncentracja, energia, złożoność i kreatywność, ekspresja twarzy i postawy, wytrwałość, uporczywość, precyzja, czas reakcji, wypowiedzi słowne, satysfakcja. Zaangażowanie odnosi się do intensywności aktywności, koncentracji, ilości czasu, w którym dziecko jest w pełni „pochłonięte” wykonywaną czynnością, zdolnością całkowitego zaabsorbowania się, bycia entuzjastycznym.

Celem projektu będzie opracowanie i wdrożenie innowacyjnej metody pn. „Dar natury” i zbadanie jej wpływu na poziom komfortu psychicznego i zaangażowania dzieci/uczniów pochodzenia m.in. polskiego i ukraińskiego.

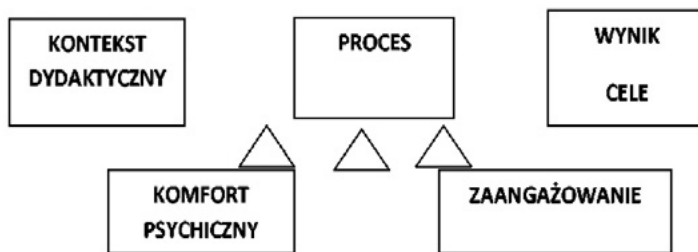
Podstawą pedagogiczną i filozoficzną metody „Dar natury” są idee pedagogiczne niemieckiego pedagoga Fryderyka Froebela, według których każde dziecko jest niepowtarzalną indywidualnością, częścią pewnej większej społeczności i przejawia twórczą aktywność. Na tych wymienionych założeniach będzie bazować autorska metoda pracy z dziećmi w grupie i klasie międzykulturowej opracowana przez członków Koła Naukowego Studentów Pedagogiki przedszkolnej i wczesnoszkolnej „Sówka” działającego przy Akademii Bialskiej im. Jana Pawła II. Celem tej metody będzie poznanie i integrowanie dzieci polskich, ukraińskich, czy też innych narodowości. Szczegółowe scenariusze realizacji zajęć na podstawie wymienionej metody zostaną opracowane w ramach działań podejmowanych w projekcie.

W opracowanej koncepcji badań, rozwój dzieci zostanie zdiagnozowany za pomocą narzędzia badawczego pn. Skala Komfortu Psychicznego i Zaangażowania autorstwa Ferre Laeversa (Belgia) - adaptacja polska Katarzyna Bilewicz (UMCS).

Następnie zostaną przeprowadzone zaplanowane zajęcia dydaktyczne na podstawie metody „Dar natury”, które przeprowadzą studenci z Koła Naukowego „Sówka”, pod nadzorem merytorycznym opiekunek Koła i nauczycieli – wychowawców. Po zrealizowaniu zajęć wg. wymienionej metody zostaną ponownie przeprowadzone badania mające na celu określenie poziomu zaangażowania i komfortu psychicznego za pomocą tego samego narzędzia. Badania obejmą dzieci z przedszkoli, w wieku 5-6 lat i uczniów klas I-III szkół podstawowych województwa lubelskiego.

W kolejnym etapie badań zostanie wykonana analiza porównawcza uzyskanych wyników badań, upowszechnienie jej wyników, opracowanie rekomendacji innowacyjnej metody oraz opracowanie poradnika metodycznego dla nauczycieli wychowania przedszkolnego i edukacji wczesnoszkolnej, studentów kierunków nauczycielskich, jak i wychowawców pracujących w grupach/klasach międzykulturowych.

Do badań wykorzystano Skalę Komfortu Psychicznego i Zaangażowania. Narzędzie zostało oparte na dotychczasowych osiągnięciach wieloletnich badań, których wyniki ujęto w postaci modelu (Laevers, 2011, s. 14):

Rysunek 1. Model komfortu psychicznego i zaangażowania

Teoretyczne założenia Skali Komfortu Psychicznego i Zaangażowania opierają się na dwóch modelach: ekologicznym modelu Urie Bronfenbrennera oraz Modelu kom-

fortu psychicznego opracowanym przez Radcarand Cleveland Children and Young People's Trust (Bilewicz-Kuźnia, 2020). Urie Bronfenbrenner uważa, że na przebieg rozwoju człowieka wpływają relacje zachodzące między różnymi środowiskami, w których on żyje oraz ich kontekst społeczny (Brzezińska, Czub, 2012).

Drugi model wskazuje, że dziecko funkcjonuje na czterech poziomach. Poziom 1 związany jest z zaspokojeniem podstawowych potrzeb dziecka. Poziom 2 dotyczy zagrożenia rozwoju dziecka. Na poziomie 3 ustalany jest plan wielokierunkowego oddziaływania z udziałem profesjonalistów. Na 4 poziomie może pojawić się ryzyko wystąpienia znaczącej krzywdy doświadczanej przez dziecko, w przypadku niepodjęcia działań naprawczych.

Główną metodą diagnostyczną w omawianym modelu stanowi obserwacja dziecka pozwalająca ocenić komfort psychiczny (samopoczucie) dziecka i ogólne zaangażowanie, poprzez wskazanie miejsca na liście dzieci oraz symbolu N, Ś, W (poziom niski, średni i wysoki) w wariancie A, lub skalę od 1-5 w wariancie B (oznaczające poziom 1-bardzo niski, 2-niski, 3-średni, 4-wysoki, 5-bardzo wysoki) (Bilewicz-Kuźnia, 2020).

UCZESTNICY I ORGANIZACJA BADAŃ

W celu pozyskania wyników badań arkusze do diagnozy umiejętności społecznych dzieci wydrukowano i przy udziale studentów jak i opiekunów Koła Naukowego „Sówka” przekazano nauczycielom wychowawcom dzieci z prośbą o dokonanie obserwacji i wypełnienie narzędzi. Stwierdzono, że nauczyciele, to osoby mające kompetencje do przeprowadzania diagnozy pedagogicznej. Taki tok postępowania metodycznego zapewnił zatem profesjonalny przebieg i rzetelność badań.

Zgodnie z procedurą pierwszy etap badań został zrealizowany na przełomie maja i czerwca 2023 roku w 10 przedszkolach i 10 szkołach województwa lubelskiego. Przy wyborze placówek kierowano się uczestnictwem dzieci pochodzenia cudzoziemskiego i wybierano tylko takie grupy, do których dzieci uczęszczały. W dotarciu do placówek objętych badaniem pomogli studenci realizujący praktyki w części z nich. W kolejnym etapie badań na podstawie analizy otrzymanych danych wybrano placówki, w których zdiagnozowano niski poziom zaangażowania i samopoczucia dzieci. W tych placówkach przeprowadzono zajęcia z wykorzystaniem autorskiej metody „Dar natury”. Na zakończenie ponownie przeprowadzono diagnozę zaangażowania i samopoczucia dziecka z wykorzystaniem tego samego narzędzia. Szczegółowe dane znajdują się w dokumentacji autorek przeprowadzających badania.

ANALIZA WYNIKÓW BADAŃ

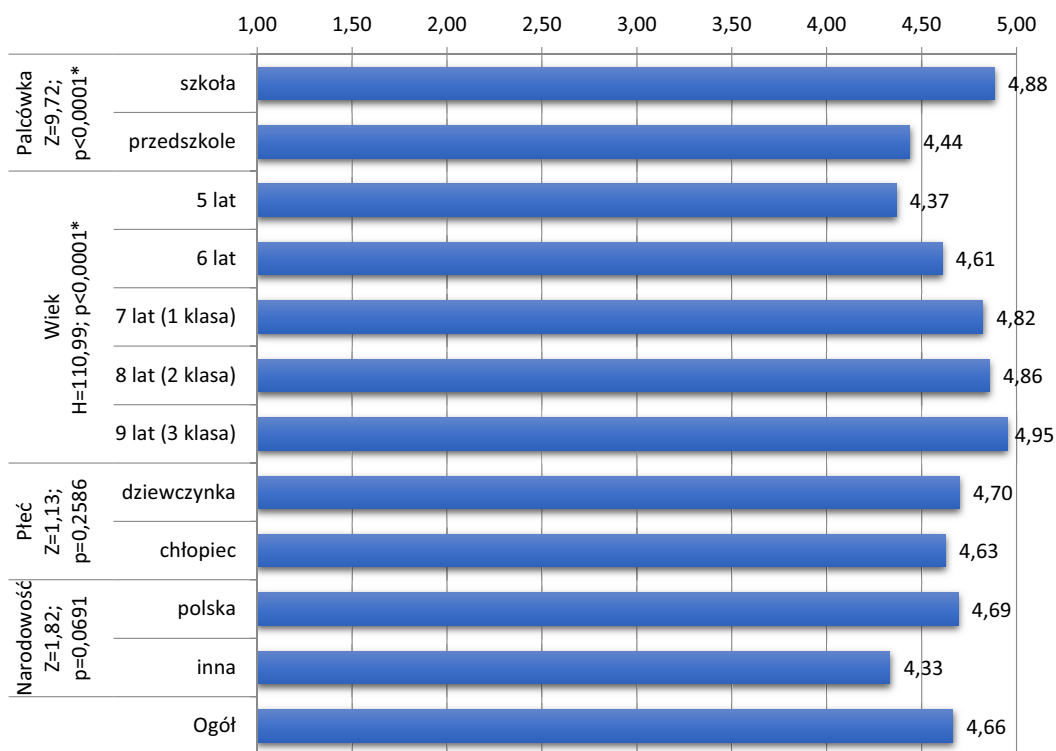
Badania zostały przeprowadzone na populacji 507 dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym. Większość badanych stanowiły osoby uczęszczające do szkół (50,9%). Wśród badanych dzieci przeważały dziewczynki (53,1%) oraz osoby narodowości polskiej (92,3%), dzieci cudzoziemskie stanowiły 7,7% badanych (Tabela 1).

Tabela 1. Charakterystyka badanych dzieci

Zmienna	n	%
Placówka		
szkoła	258	50,9%
przedszkole	249	49,1%
Płeć		
dziewczynka	269	53,1%
chłopiec	238	46,9%
Wiek		
5 lat	175	34,5%
6 lat	74	14,6%
7 lat (1 klasa)	79	15,6%
8 lat (2 klasa)	77	15,2%
9 lat (3 klasa)	102	20,1%
Narodowość		
polka	468	92,3%
inna	39	7,7%
Ogół	507	100,0%

SAMOPOCZUCIE BADANYCH

Średni poziom samopoczucia badanych dzieci mierzony w skali od 1 do 5 wyniósł 4,66. Badając wpływ wybranych zmiennych na powyższe zagadnienie analiza statystyczna wykazała istotne zróżnicowanie w przypadku placówki ($p < 0,0001$) i wieku respondentów ($p < 0,0001$). Istotnie statystycznie poziom samopoczucia był wyższy dzieci uczęszczających do szkoły (4,88) w stosunku do badanych przedszkolaków (4,44) oraz dzieci w wieku 9 lat (4,95), lub 8 lat (4,86) w stosunku do badanych najmłodszych w wieku 5 lat (4,37) (Rysunek 2).

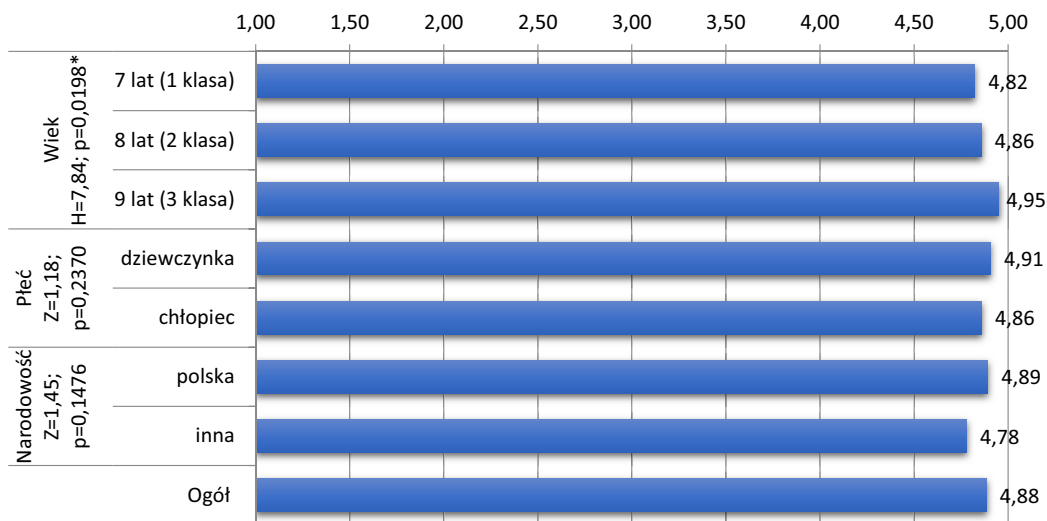

Rysunek 2. Samopoczucie a wybrane cechy badanych

Z – wartość testu U Manna-Whitneya; H – wartość testu Kruskala-Wallis;

* – istotne zróżnicowanie przy $p < 0,05$.

Średni poziom samopoczucia badanych dzieci uczęszczających do szkoły mierzony w skali od 1 do 5 wyniósł 4,88. Badając wpływ wybranych zmiennych na powyższe zagadnienie analiza statystyczna wykazała istotne zróżnicowanie tylko w przypadku wieku respondentów ($p = 0,0198$). Istotnie statystycznie poziom samopoczucia był wyższy dzieci w wieku 9 lat (4,95) w stosunku do badanych w wieku 7 lat (4,82) (Rysunek 3).

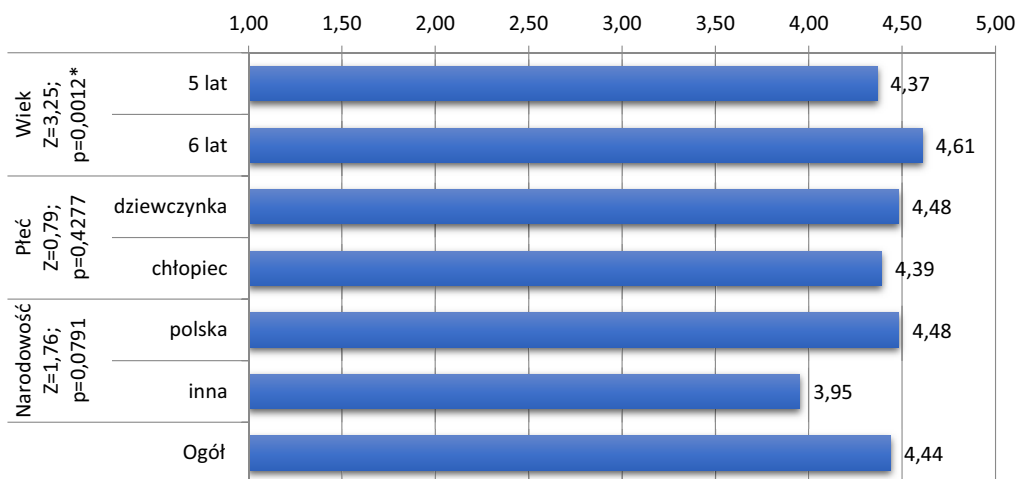

Rysunek 3. Samopoczucie a wybrane cechy badanych dzieci uczęszczających do szkoły

Z – wartość testu U Manna-Whitneya; H – wartość testu Kruskala-Wallisa;

* – istotne zróżnicowanie przy $p < 0,05$.

Średni poziom samopoczucia badanych dzieci uczęszczających do przedszkola mierzony w skali od 1 do 5 wyniósł 4,44. Badając wpływ wybranych zmiennych na powyższe zagadnienie analiza statystyczna wykazała istotne zróżnicowanie tylko w przypadku wieku respondentów ($p=0,0012$). Istotnie statystycznie poziom samopoczucia był wyższy dzieci w wieku 6 lat (4,61) w stosunku do badanych w wieku 5 lat (4,37) (Rysunek 4).

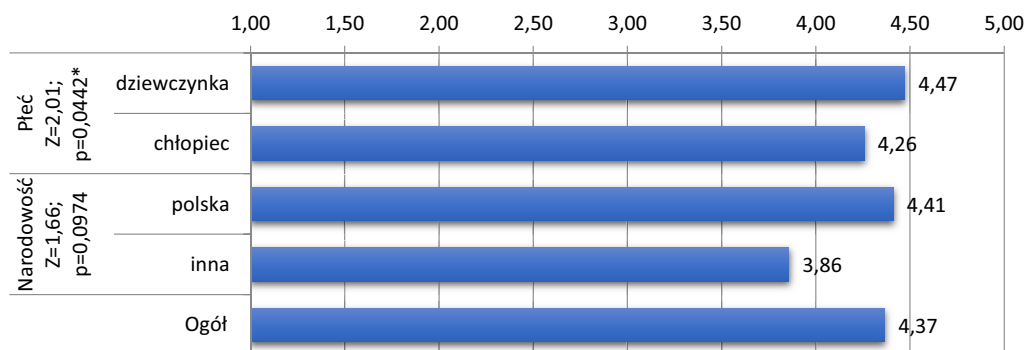

Rysunek 4. Samopoczucie a wybrane cechy badanych dzieci uczęszczających do przedszkola

Z – wartość testu U Manna-Whitneya; H – wartość testu Kruskala-Wallisa;

* – istotne zróżnicowanie przy $p < 0,05$.

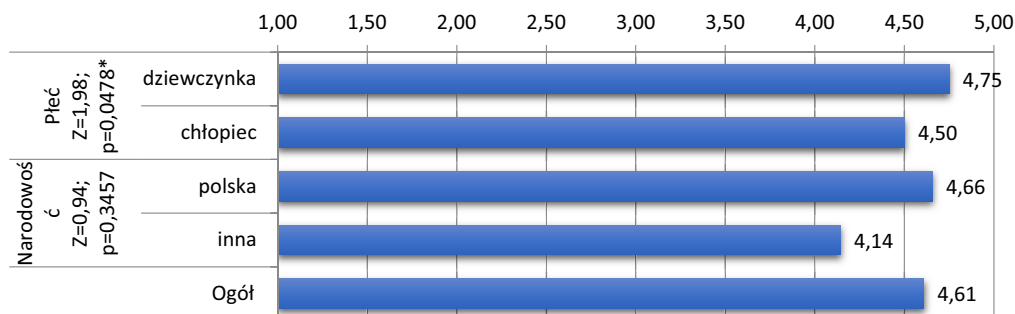
Średni poziom samopoczucia badanych dzieci w wieku 5 lat mierzony w skali od 1 do 5 wyniósł 4,37. Badając wpływ wybranych zmiennych na powyższe zagadnienie analiza statystyczna wykazała istotne zróżnicowanie tylko w przypadku płci respondentów ($p=0,0442$). Istotnie statystycznie poziom samopoczucia był wyższy badanych dziewczynek (4,47) w stosunku do badanych chłopców (4,26) (Rysunek 5).

Rysunek 5. Samopoczucie a wybrane cechy badanych dzieci w wieku 5 lat

Z – wartość testu U Manna-Whitneya; H – wartość testu Kruskala-Wallisa;
* – istotne zróżnicowanie przy $p<0,05$.

Średni poziom samopoczucia badanych dzieci w wieku 6 lat mierzony w skali od 1 do 5 wyniósł 4,61. Badając wpływ wybranych zmiennych na powyższe zagadnienie analiza statystyczna wykazała istotne zróżnicowanie tylko w przypadku płci respondentów ($p=0,0478$). Istotnie statystycznie poziom samopoczucia był wyższy badanych dziewczynek (4,75) w stosunku do badanych chłopców (4,50) (Rysunek 6).

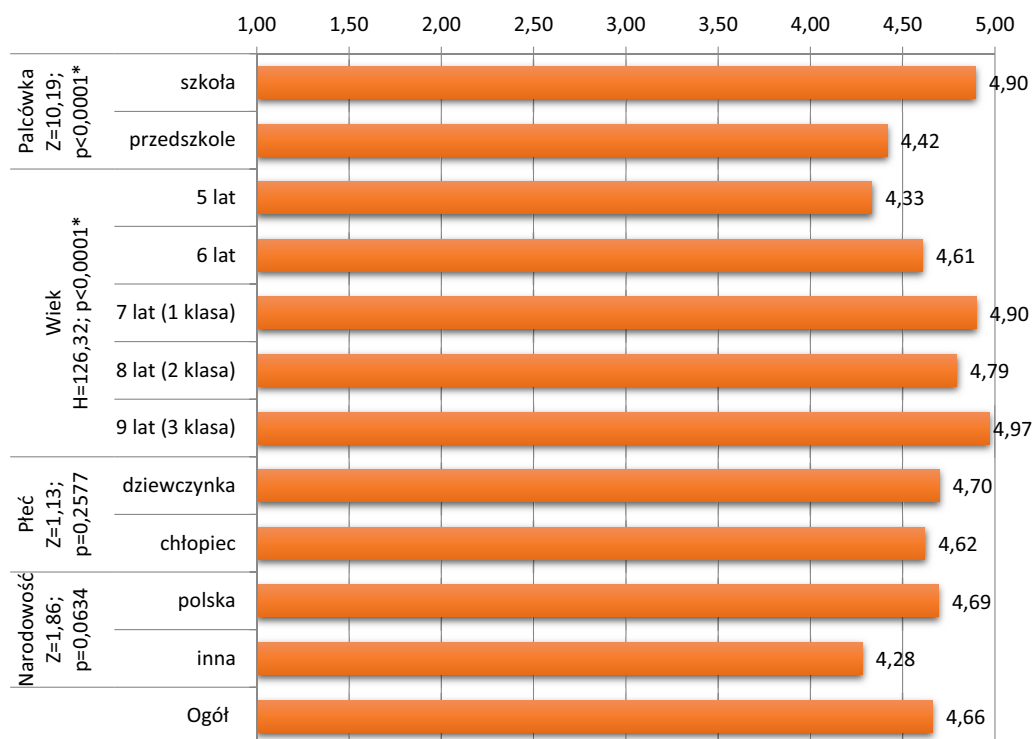

Rysunek 6. Samopoczucie a wybrane cechy badanych dzieci w wieku 6 lat

Z – wartość testu U Manna-Whitneya; H – wartość testu Kruskala-Wallisa;
* – istotne zróżnicowanie przy $p<0,05$.

ZAAANGAŻOWANIE BADANYCH

Średni poziom zaangażowania badanych dzieci mierzony w skali od 1 do 5 wyniósł 4,66. Badając wpływ wybranych zmiennych na powyższe zagadnienie analiza statystyczna wykazała istotne zróżnicowanie w przypadku placówki ($p < 0,0001$) i wieku respondentów ($p < 0,0001$). Istotnie statystycznie poziom zaangażowania był wyższy dzieci uczęszczających do szkoły (4,90) w stosunku do badanych przedszkolaków (4,42) oraz dzieci w wieku 9 lat (4,97) lub 7 lat (4,90) w stosunku do badanych najmłodszych w wieku 5 lat (4,33) (Rysunek 7).

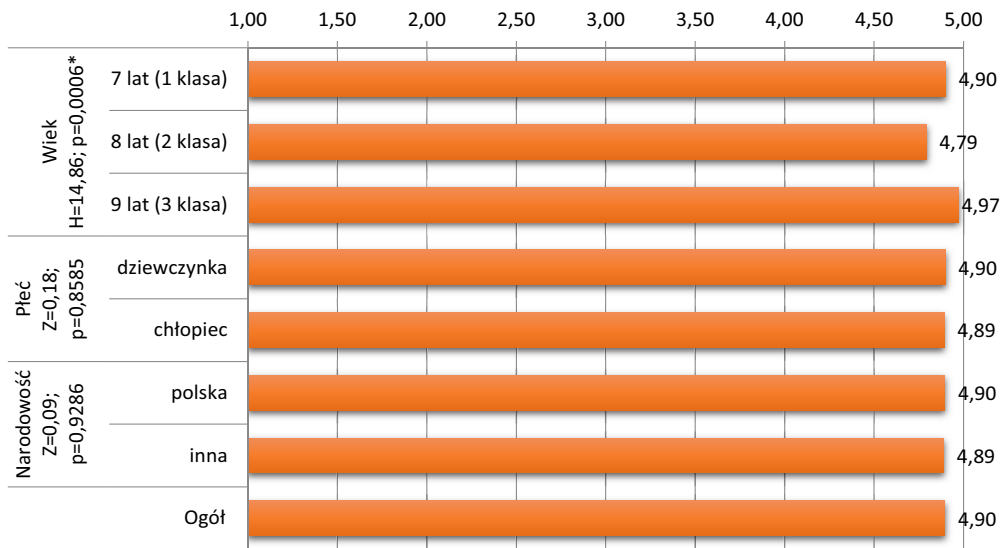

Rysunek 7. Zaangażowanie a wybrane cechy badanych

Z – wartość testu U Manna-Whitneya; H – wartość testu Kruskala-Wallis;

* – istotne zróżnicowanie przy $p < 0,05$.

Średni poziom zaangażowania badanych dzieci uczęszczających do szkoły mierzony w skali od 1 do 5 wyniósł 4,90. Badając wpływ wybranych zmiennych na powyższe zagadnienie analiza statystyczna wykazała istotne zróżnicowanie tylko w przypadku wieku respondentów ($p = 0,0006$). Istotnie statystycznie poziom zaangażowania był wyższy dzieci w wieku 9 lat (4,97) w stosunku do badanych w wieku 8 lat (4,79) (Rysunek 8).

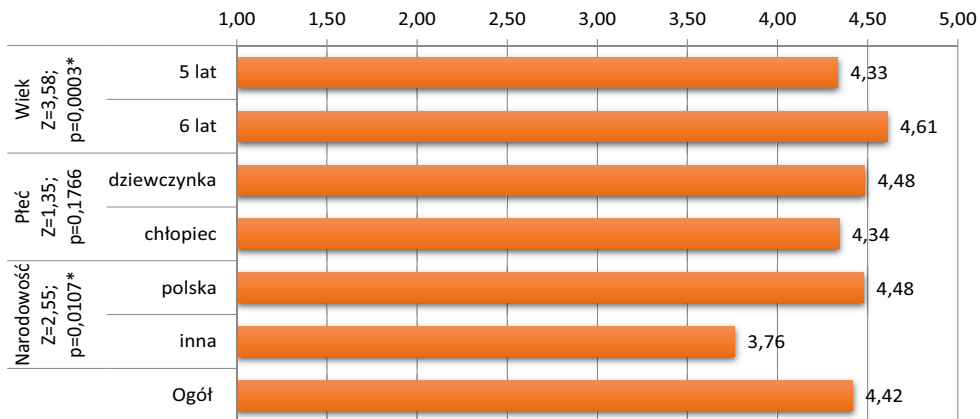

Rysunek 8. Zaangażowanie a wybrane cechy badanych dzieci uczęszczających do szkoły

Z – wartość testu U Manna-Whitneya; H – wartość testu Kruskala-Wallis;

* – istotne zróżnicowanie przy $p<0,05$.

Średni poziom zaangażowania badanych dzieci uczęszczających do przedszkola mierzony w skali od 1 do 5 wyniósł 4,42. Badając wpływ wybranych zmiennych na powyższe zagadnienie analiza statystyczna wykazała istotne zróżnicowanie w przypadku wieku respondentów ($p=0,0003$) i narodowości badanych ($p=0,0107$). Istotnie statystycznie poziom zaangażowania był wyższy dzieci w wieku 6 lat (4,61) w stosunku do badanych w wieku 5 lat (4,33) oraz badanych narodowości polskiej (4,48) w stosunku do pozostałych badanych – innej narodowości (3,76) (Rysunek 9).

Rysunek 9. Zaangażowanie a wybrane cechy badanych dzieci uczęszczających do przedszkola

Z – wartość testu U Manna-Whitneya; H – wartość testu Kruskala-Wallis;

* – istotne zróżnicowanie przy $p<0,05$.

Średni poziom zaangażowania badanych dzieci w wieku 5 lat mierzony w skali od 1 do 5 wyniósł 4,33. Badając wpływ wybranych zmiennych na powyższe zagadnienie analiza statystyczna wykazała istotne zróżnicowanie w przypadku płci respondentów ($p=0,0418$) i narodowości badanych ($p=0,0081$). Istotnie statystycznie poziom zaangażowania był wyższy dziewczynek (4,45) w stosunku do badanych chłopców (4,21) oraz osób narodowości polskiej (4,40) w stosunku do pozostałych badanych – innej narodowości (3,57) (Rysunek 10).

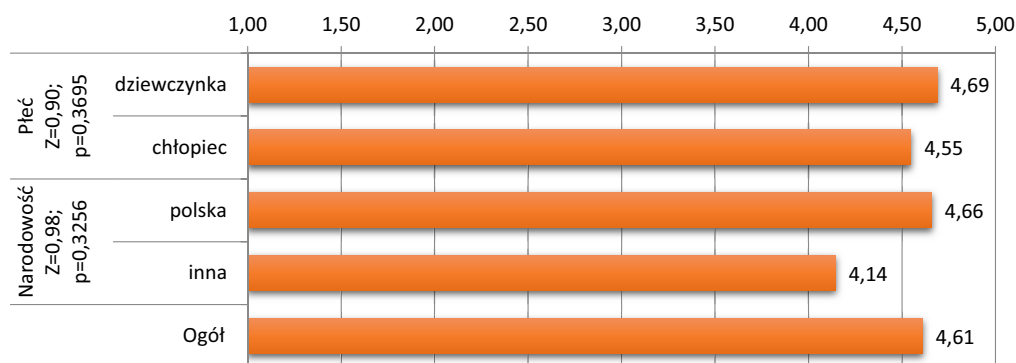

Rysunek 10. Zaangażowanie a wybrane cechy badanych dzieci w wieku 5 lat

Z – wartość testu U Manna-Whitneya; H – wartość testu Kruskala-Wallis;

* – istotne zróżnicowanie przy $p < 0,05$.

Średni poziom zaangażowania badanych dzieci w wieku 6 lat mierzony w skali od 1 do 5 wyniósł 4,61. Badając wpływ wybranych zmiennych na powyższe zagadnienie analiza statystyczna nie wykazała istotnego zróżnicowania w żadnym z analizowanych przypadków (Rysunek 11).

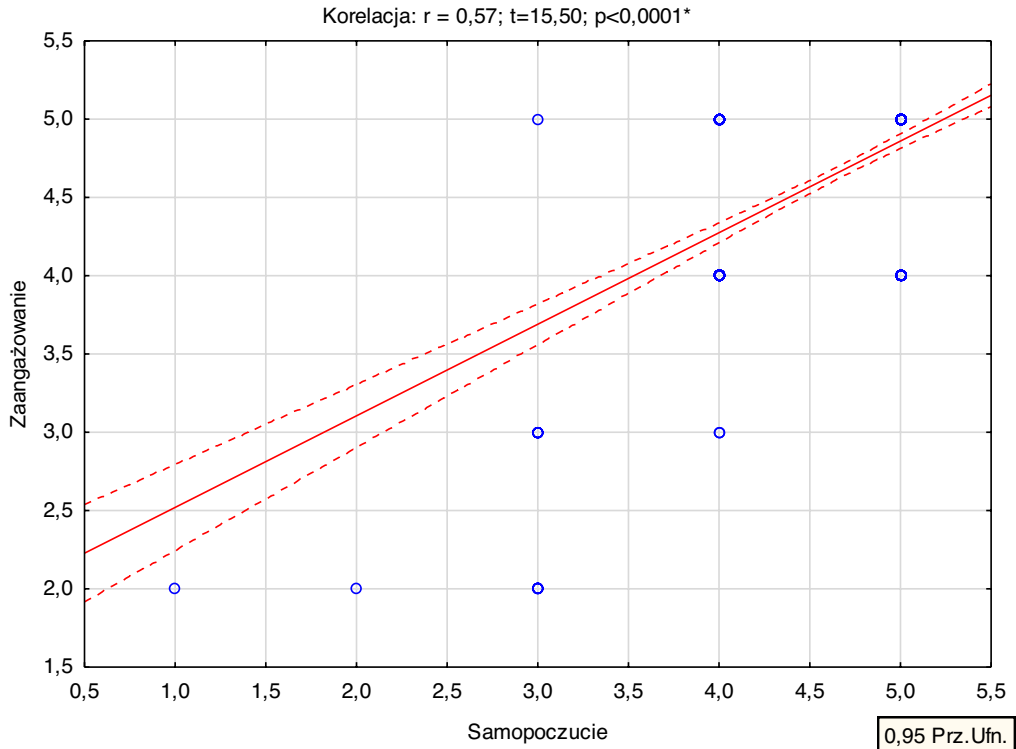

Rysunek 11. Zaangażowanie a wybrane cechy badanych dzieci w wieku 6 lat

Z – wartość testu U Manna-Whitneya; H – wartość testu Kruskala-Wallis.

BADANIE ZWIĄZKU MIĘDZY SAMOPOCZUCIEM I ZAANGAŻOWANIEM BADANYCH

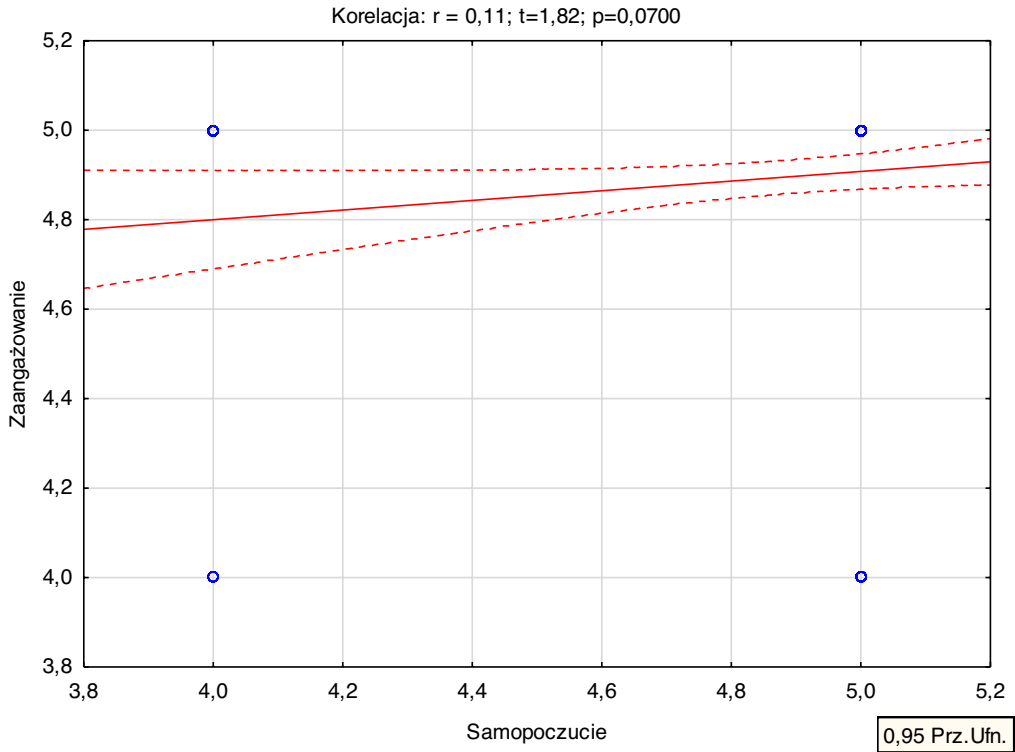
Badając wpływ samopoczucia na zaangażowanie badanych dzieci analiza statystyczna wykazała istotny związek ($p < 0,0001$). Poziom zaangażowania badanych wzrastał umiarkowanie ($r = 0,57$) wraz ze wzrostem poziomu samopoczucia badanych (Rysunek 12).

Rysunek 12. Wpływ samopoczucia na zaangażowanie badanych dzieci

t – wartość testu t-studenta; r – współczynnik korelacji r Pearsona; * – istotna zależność przy $p < 0,05$.

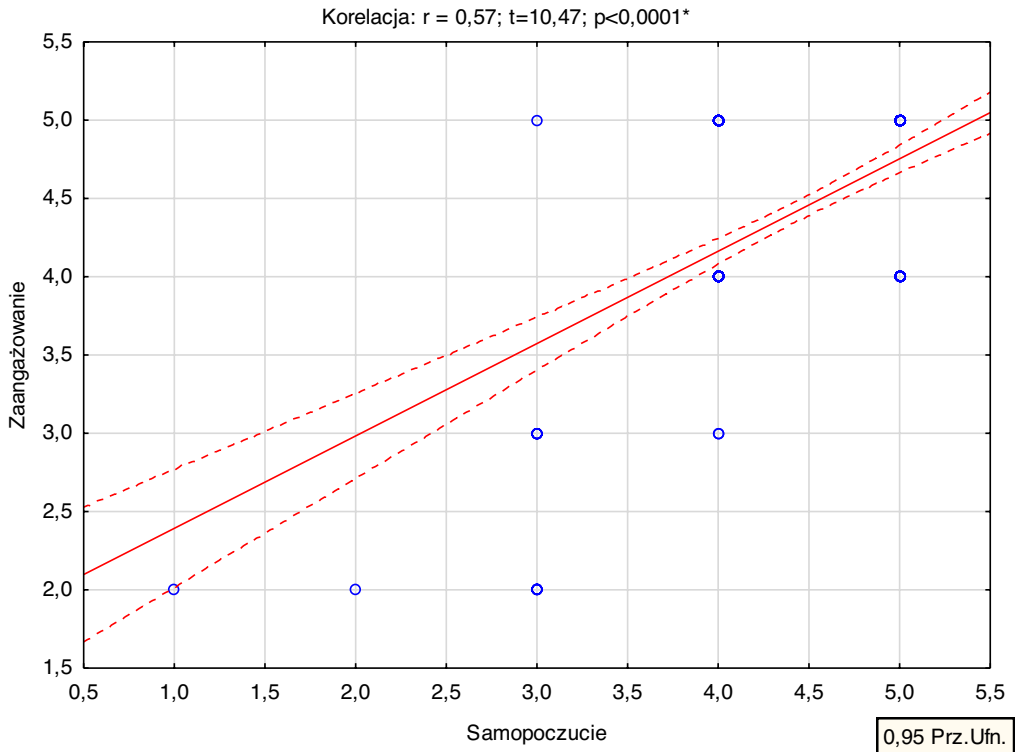
Badając wpływ samopoczucia na zaangażowanie badanych dzieci uczęszczających do szkoły, analiza statystyczna nie wykazała istotnego związku ($p = 0,0700$) (Rysunek 13).

Rysunek 13. Wpływ samopoczucia na zaangażowanie badanych dzieci uczęszczających do szkoły

t – wartość testu t -studenta; r – współczynnik korelacji r Pearsona.

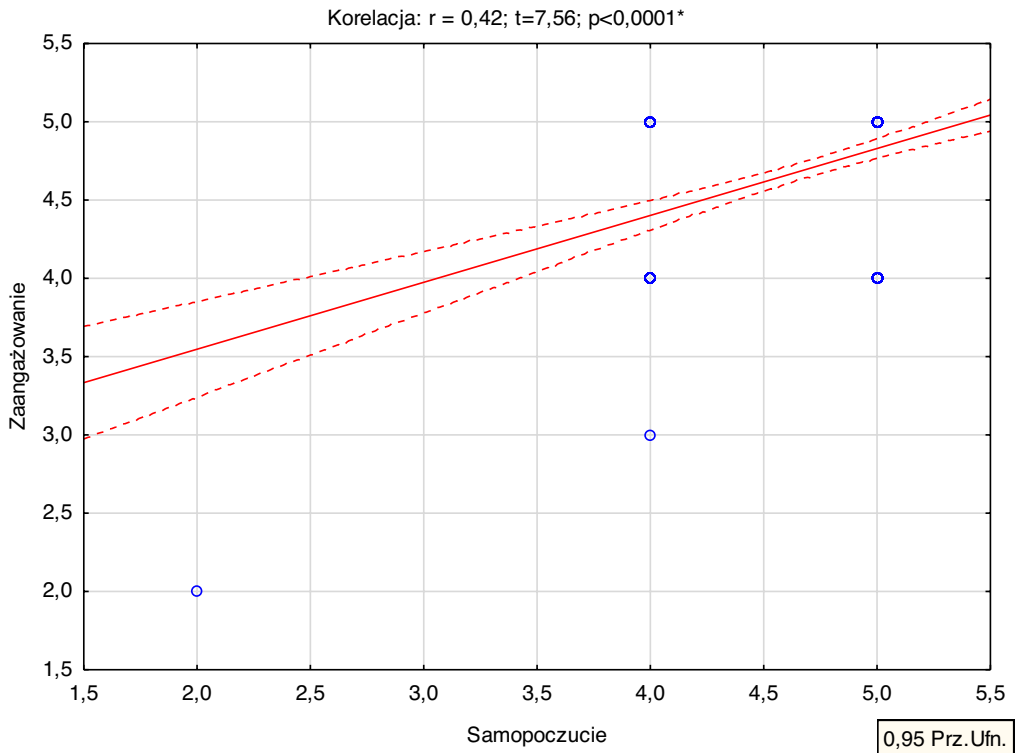
Badając wpływ samopoczucia na zaangażowanie badanych dzieci uczęszczających do przedszkola, analiza statystyczna wykazała istotny związek ($p < 0,0001$). Poziom zaangażowania badanych dzieci wzrastał umiarkowanie ($r=0,57$) wraz ze wzrostem poziomu samopoczucia badanych (Rysunek 14).

Rysunek 14. Wpływ samopoczucia na zaangażowanie badanych dzieci uczęszczających do przedszkola

t – wartość testu t-studenta; r – współczynnik korelacji r Pearsona; * – istotna zależność przy $p<0,05$.

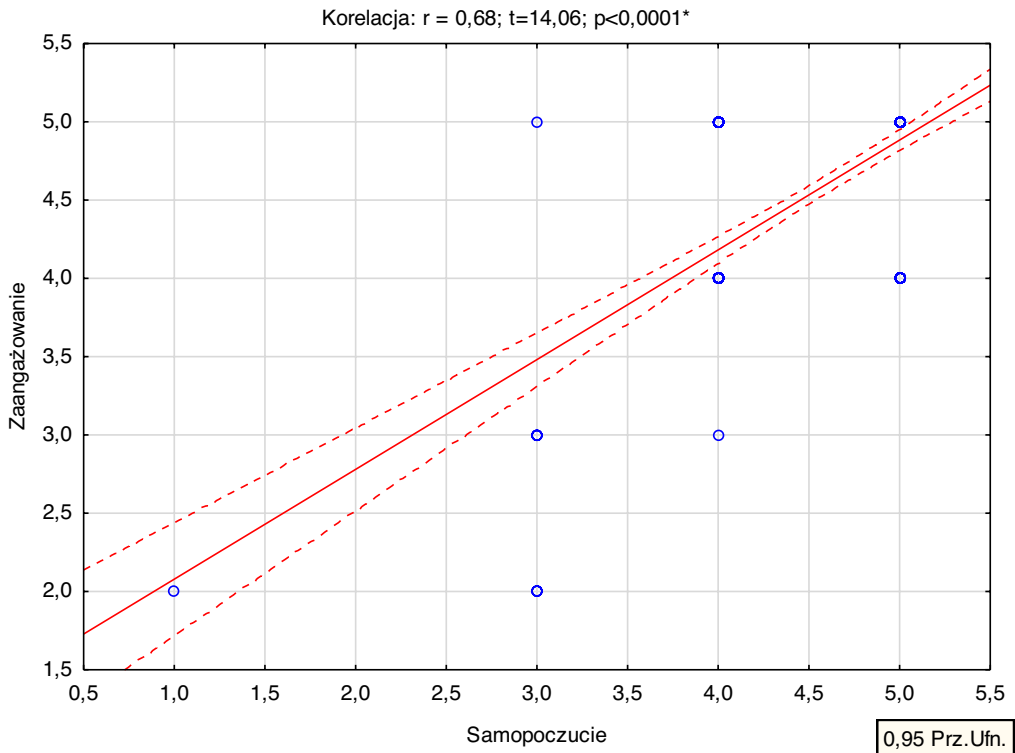
Badając wpływ samopoczucia na zaangażowanie badanych dziewczynek, analiza statystyczna wykazała istotny związek ($p<0,0001$). Poziom zaangażowania badanych dziewczynek wzrastał umiarkowanie ($r=0,42$) wraz ze wzrostem poziomu samopoczucia badanych (Rysunek 15).

Rysunek 15. Wpływ samopoczucia na zaangażowanie badanych dziewczynek

t – wartość testu t-studenta; r – współczynnik korelacji r Pearsona; * – istotna zależność przy $p<0,05$.

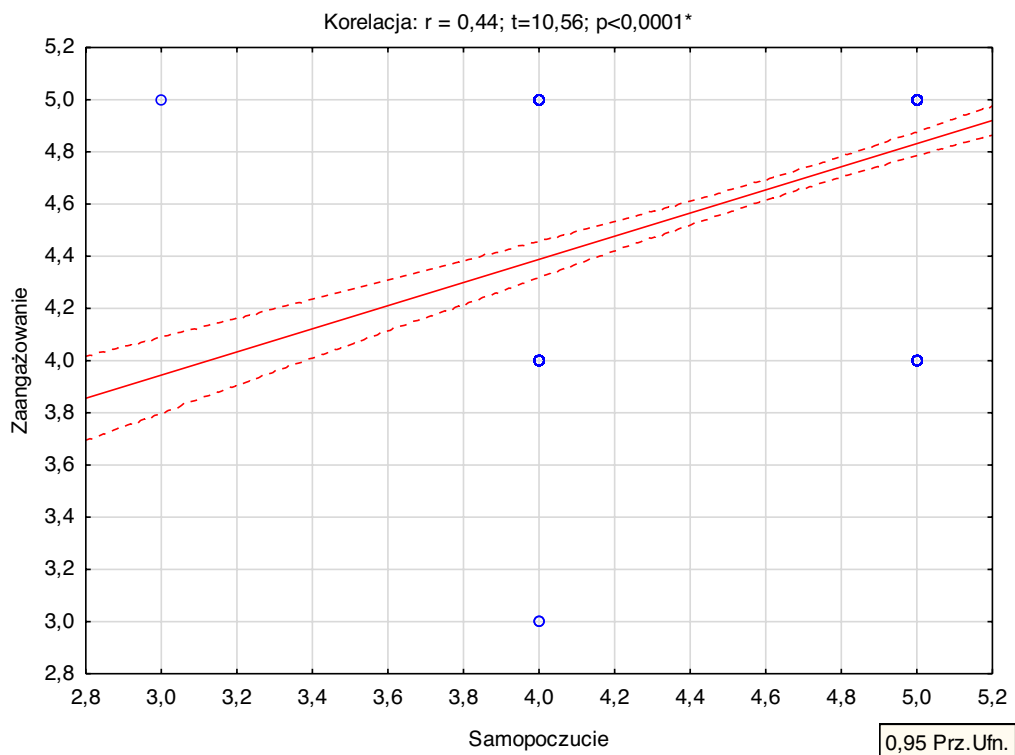
Badając wpływ samopoczucia na zaangażowanie badanych chłopców, analiza statystyczna wykazała istotny związek ($p<0,0001$). Poziom zaangażowania badanych chłopców wzrastał wysoko ($r=0,68$) wraz ze wzrostem poziomu samopoczucia badanych (Rysunek 16).

Rysunek 16. Wpływ samopoczucia na zaangażowanie badanych chłopców

t – wartość testu t-studenta; r – współczynnik korelacji r Pearsona; * – istotna zależność przy $p<0,05$.

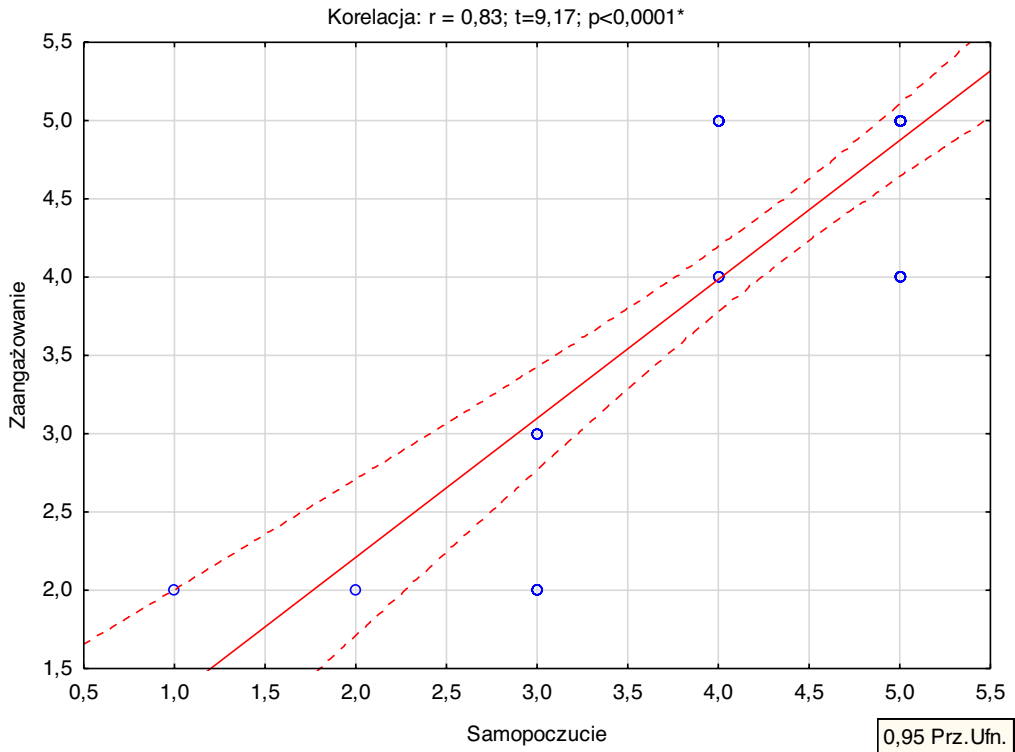
Badając wpływ samopoczucia na zaangażowanie badanych dzieci narodowości polskiej, analiza statystyczna wykazała istotny związek ($p<0,0001$). Poziom zaangażowania badanych dzieci wzrastał umiarkowanie ($r=0,44$) wraz ze wzrostem poziomu samopoczucia badanych (Rysunek 17).

Rysunek 17. Wpływ samopoczucia na zaangażowanie badanych dzieci narodowości polskiej

t – wartość testu t-studenta; r – współczynnik korelacji r Pearsona; * – istotna zależność przy $p<0,05$.

Badając wpływ samopoczucia na zaangażowanie badanych dzieci narodowości innej niż polskiej, analiza statystyczna wykazała istotny związek ($p<0,0001$). Poziom zaangażowania badanych dzieci wzrastał bardzo wysoko ($r=0,83$) wraz ze wzrostem poziomu samopoczucia badanych (Rysunek 18).

Rysunek 18. Wpływ samopoczucia na zaangażowanie badanych dzieci narodowości innej niż polska

t-wartość testu t-studenta; r-współczynnik korelacji r Pearsona; * - istotna zależność przy $p<0,05$

Badając wpływ samopoczucia na zaangażowanie badanych dzieci w różnym wieku, analiza statystyczna wykazała istotny związek w przypadku 5-latków ($p<0,0001$), 6-latków ($p<0,0001$) oraz 9-latków ($p=0,0205$). Poziom zaangażowania badanych dzieci w wieku 5 i 6 lat wzrastał umiarkowanie ($r=0,58$ i $r=0,47$ odpowiednio) a w wieku 9 lat nisko ($r=0,23$) wraz ze wzrostem poziomu samopoczucia badanych (Tabela 2).

Tabela 2. Wpływ samopoczucia na zaangażowanie badanych dzieci w różnym wieku

Wiek	r	t	p
5 lat	0,58	9,28	<0,0001*
6 lat	0,47	4,58	<0,0001*
7 lat (1 klasa)	0,06	0,56	0,5753
8 lat (2 klasa)	0,07	0,57	0,5724
9 lat (3 klasa)	0,23	2,36	0,0205*

t – wartość testu t-studenta; r – współczynnik korelacji r Pearsona; * – istotna zależność przy $p<0,05$.

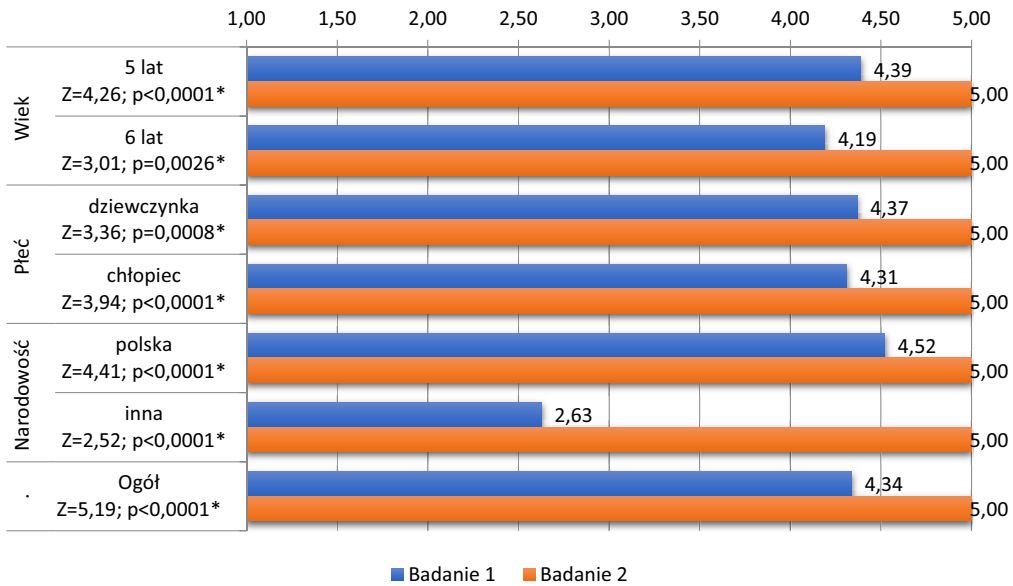
POWTÓRZONE BADANIA

Do powtórnego badania zostało zakwalifikowanych 83 przedszkolaków. Większość badanych stanowili chłopcy (54,2%), osoby w wieku 5 lat (74,7%) oraz dzieci narodowości polskiej (90,4%) (Tabela 3).

Tabela 3. Charakterystyka badanych

Zmienna	n	%
Placówka		
szkoła	0	0%
przedszkole	83	100,0%
Płeć		
dziewczynka	38	45,8%
chłopiec	45	54,2%
Wiek		
5 lat	62	74,7%
6 lat	21	25,3%
Narodowość		
poliska	75	90,4%
inna	8	9,6%
Ogół	83	100,0%

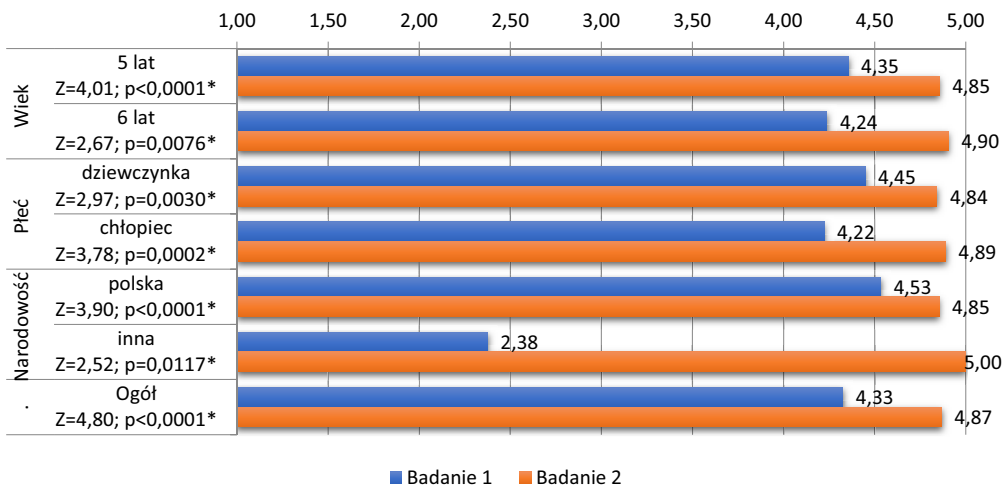
Badając zmianę poziomu samopoczucia badanych dzieci po przeprowadzeniu zajęć z wykorzystaniem opracowanych scenariuszy zajęć, analiza statystyczna wykazała istotne zróżnicowanie ($p < 0,05$). W każdym analizowanym przypadku niezależnie, czy dla całej badanej grupy, czy też dla poszczególnych podgrup odnotowano istotny wzrost samopoczucia dzieci. W przypadku całej grupy średni poziom samopoczucia wzrósł z 4,34 do poziomu 5,00 (Rysunek 19).

Rysunek 19. Zmiana poziomu samopoczucia badanych dzieci a wybrane zmienne

Z – wartość testu kolejności par Wilcoxon; * – istotne zróżnicowanie przy $p < 0,05$.

Badając zmianę poziomu zaangażowania badanych dzieci po przeprowadzeniu zajęć autorską metodą „Dar natury” analiza statystyczna wykazała istotne zróżnicowanie ($p < 0,05$). W każdym analizowanym przypadku niezależnie czy dla całej badanej grupy, czy też dla poszczególnych podgrup odnotowano istotny wzrost zaangażowania dzieci. W przypadku całej grupy poziom zaangażowania wzrósł z poziomu 4,33 do poziomu 4,87 (Rysunek 20).

Rysunek 20. Zmiana poziomu zaangażowania badanych dzieci a wybrane zmienne

Z – wartość testu kolejności par Wilcoxon; * – istotne zróżnicowanie przy $p < 0,05$.

METODY STATYSTYCZNE

Analizy statystycznej zebranego materiału dokonano przy użyciu oprogramowania STATISTICA wersja 13.0 firmy StatSoft Polska. Dane mające charakter nominalny opisano tworząc szeregi rozdzielcze, w których wyszczególniano warianty cech podając ich licznosc i częstość występowania w całej badanej zbiorowości. Uzyskane wyniki zostały przedstawiono w postaci tabel i rycin. Poziom samopoczucia i poziom zaangażowania badanych został wyznaczony na podstawie analizy kwestionariusza. Do badania różnic istotnych statystycznie zastosowano test U Manna-Whitneya (w przypadku placówki, płci i narodowości) oraz test Kruskala-Wallisa (w przypadku wieku). Badanie związku między samopoczuciem i zaangażowaniem badanych przeprowadzono przy wykorzystaniu współczynnika korelacji r Pearsona. Badanie różnic w poziomie samopoczucia i zaangażowania dzieci przy przeprowadzeniu dwóch pomiarów (przed i po wykładzie) przeprowadzono przy użyciu testu kolejności par Wilcoxon. Wnioskowanie statystyczne przeprowadzono przy standaryzowanym poziomie istotności $\alpha=0,05$.

METODYKA ZAJĘĆ „DAR NATURY”

W celu realizacji zajęć kształtujących poziom samopoczucia i zaangażowania dzieci opracowano autorską metodę „Dar natury”. Zawiera ona pięć scenariuszy zajęć realizowanych w ciągu pięciu dni tygodnia. System tematów scenariuszy związany jest z obszarem przyrody, zjawisk zachodzących w najbliższym środowisku dziecka i odnosi się do takich tematów jak: pejzaż, kwiaty, ekologia, wiosna, tęcza. Prezentowane działania uwzględniają wybrane Dary Froebela i formę pracy w grupach zabawowo-zadaniowych (grupie twórczej, darów, badawczej oraz gospodarczej). Prezentowany plan działań powinien indywidualnie uwzględniać potrzeby dzieci, ich możliwości. Przedstawione propozycje należy traktować jako giełdę inspirujących pomysłów do własnej pracy. Plan działań nauczyciela w oparciu o metodykę zajęć „Dar natury” ujęto w formie Tabeli 4.

Tabela. 4. Plan działań nauczyciela w oparciu o metodykę zajęć „Dar natury”

Dzień tygodnia	Działania	Wykorzystane Dary
Poniedziałek	DAR ZABAWY - zajęcia I Temat: Letni pejzaż – zabawy logiczne z wykorzystaniem Darów Froebela Grupa: 5 – latki	Dar 1, 7, 9
Wtorek	DAR ZABAWY - zajęcia II Temat: Magiczne kwiaty – zabawy sensoryczne z wykorzystaniem Darów Froebela Grupa: 5 – latki	Dar 1

Środa	DAR ZABAWY - zajęcia III Temat: Moje ekologiczne miasto – zabawy edukacyjne z wykorzystaniem Darów Froebła Grupa: 6 – latki	Dar 1, 2, 7, 8, 9
Czwartek	DAR ZABAWY - zajęcia IV Temat: Idzie wiosna – zabawy kształtujące lateralizację z wykorzystaniem Darów Froebła Grupa: 6 – latki	Dar 1, 2, 7, 8, 9, 10
Piątek	DAR ZABAWY - zajęcia V Temat: Skąd się wzięła tęcza? – zabawy logiczne z wykorzystaniem Darów Froebła Grupa: 5 – latki	Dar 1, 2, 3, 7, 8, 9, 10

DAR ZABAWY – ZAJĘCIA I

Temat: Letni pejzaż – zabawy logiczne z wykorzystaniem Darów Froebła

Grupa: 5-latki

Czas trwania: 30 minut

Cel ogólny:

- kształtowanie umiejętności wychwytywania sekwencji oraz powtarzania ich

Cele szczegółowe:

- kształtowanie umiejętności układania letniego pejzażu
- kształtowanie umiejętności układania rymów 3-elementowych
- poszerzanie wiedzy związanej z latem
- rozwijanie kreatywności dzieci

Metody pracy:

- metoda Froebła
- pogadanka słowna
- praktycznego działania
- burza mózgów

Formy pracy:

- zbiorowa
- indywidualna

Pomoce dydaktyczne:

- Dary Froebła 1, 7, 9
- uśmiechnięte i smutne buźki
- białe kartki
- głośnik, smartfon z dostępem do Internetu

Przebieg zajęć:

- Powitanie w rytm piosenki pt. „Letni uśmiech” – dzieci siedzą w kole. Podają sobie w rytm piosenki żółtą piłeczkę z Daru Froebła 1. Na znak nauczyciela wyklaskują rytm do muzyki o dłonie/nogi/podłogę.
- Burza mózgów – Co kojarzy Ci się z latem? Dzieci podają swoje skojarzenia związane z kolorami, zwierzętami, pogodą i symbolami lata.
- Letnia gimnastyka „Do góry i na dół” – wspólne tańczenie do piosenki „Lato, lato, lato czeka.....”
- „Letnie rytmy” - układanie rytmów z użyciem Darów Froebła.
- Dzieci otrzymują od nauczyciela kartkę papieru i układają na dywanie rytm z Darów Froebła 7: koło-słońce, kwadrat – wiatr, trójkąt – deszcz, półkole – śnieg.
- Dzieci układają własne rytmy.
- Letni pejzaż
- Dzieci układają z Darów Froebła 7 i 9 letni krajobraz.
- Dary lubią porządek – porządkowanie sali.
- Ewaluacja zajęć – „Prawda – fałsz” – podsumowanie wiadomości poprzez odpowiadanie na zdania wypowiedziane przez nauczyciela: tak (uśmiechnięta buźka), nie (smutna buźka).

DAR ZABAWY – ZAJĘCIA II

Temat: Magiczne kwiaty – zabawy sensoryczne z wykorzystaniem Darów Froebła

Grupa: 5-latki

Czas trwania: 30 minut

Cel ogólny:

- rozwój sfery sensorycznej dziecka

Cele szczegółowe:

- kształtowanie koncentracji uwagi
- kształtowanie wyobrażeń o cechach charakterystycznych przedmiotów, np. kolorze, kształcie, fakturze
- rozwijanie umiejętności współpracy
- rozwijanie kreatywności dzieci

Metody pracy:

- metoda Froebła
- rozmowa

- praktycznego działania
- burza mózgów

Formy pracy:

- grupowa
- indywidualna

Pomoce dydaktyczne:

- Dary Froebela 1
- głośnik, smartfon z dostępem do Internetu

Przebieg zajęć:

- Wprowadzenie i powitanie dzieci zabawą muzyczno-ruchową „Rabotka”
- Dzisiaj wykopimy rabatkę na środku podwórka (dzieci naśladują ruchem kopanie ziemi) i posadzimy kwiaty (dzieci pokazują jak sadzą kwiaty), zabierzemy konewki (chwywanie konewek), wyrosnie pięknie róża i piwonia (dzieci naśladują podlewanie), zbierzemy kwiaty w bukiet (naśladowanie zrywania, wączania kwiatów).
- Dzieci i nauczyciel siedzą na dywanie. Nauczyciel korzysta z Darów Froebel 1. Prosi dzieci o wzięcie piłek i poznanie ich poprzez dotyk. Następnie omawia właściwości piłeczek, np. szorstkie, nie „rozsypują się” po rozłożeniu na dywanie; okrągłe, więc można je ścisnąć, ale po puszczeniu ponownie nabierają kształtu; kulki mają też ogonki, które są szorstkie i dociskają je do dywanu.
- Dzieci wraz z nauczycielem układają kwiaty na dywanie z piłeczek z Daru Froebela 1. Nauczyciel tłumaczy, że łodyga kwiatu jest zielona, a płatki są wielokolorowe.
- Gdy kwiat jest gotowy, dzieci na zmianę przekładają kwiatek z rąk do rąk. Kiedy muzyka się zatrzyma kwiatek „prosi” o wykonanie zadania, np. znajdź figury tego samego koloru co ja; ułóż tor w tym samym kolorze co ja; wykonaj tyle przysiadów ile mam płatków.
- Po wykonaniu ostatniego zadania kwiatek „gratuluje” dzieciom i „przedstawia” niespodziankę.
- Dary lubią porządek – porządkowanie sali.
- Ewaluacja zajęć – dzieci leżą na dywanie i słuchają bajki pt. „W magicznym ogrodzie”.

DAR ZABAWY – ZAJĘCIA III

Temat: Moje ekologiczne miasto – zabawy edukacyjne z wykorzystaniem Darów Froebła

Grupa: 6-latki

Czas trwania: 30 minut

Cel ogólny:

- kształtowanie wartości proekologicznych dziecka

Cele szczegółowe:

- wskazanie znaczenia zdrowego odżywiania, troski o środowisko i przyrodę w życiu dziecka i dorosłego
- rozwijanie umiejętności twórczego myślenia i działania
- doskonalenie sprawności manualnych

Metody pracy:

- metoda Froebła
- rozmowa
- słuchanie opowiadania

Formy pracy:

- grupowa
- indywidualna

Pomoce dydaktyczne:

- Dary Froebła 1, 2, 7, 8, 9
- głośnik, smartfon z dostępem do Internetu

Przebieg zajęć:

- Wprowadzenie i powitanie dzieci piosenką „Wszyscy są witamy Was.....”
- Zabawa integracyjna przy rymowance z piłeczkami z Daru Froebła 1. Przy nazwach kolorów, wstają te dzieci, które mają taki na ubraniu. Nauczyciel odczytuje wiersz:
*Kolorowe piłeczki pobawić się chciały,
do dzieci w przedszkolu wesoło machały.
Niebieska, jak niebo... i żółta, jak słońce
poskakać by chciały wesoło na łące.
Czerwona, jak kwiaty... zielona, jak trawa,
mówią, że w czystym świecie najlepsza zabawa.*
- Rozmowa na temat wiersza i zadanie pytań dzieciom: Co to znaczy: czysty świat? Jak możemy dbać o czystość? Co by się stało, gdyby ludzie po sobie nie sprząтали?
- Słuchanie opowiadania A. Mikity „Kłopoty w mieście niepotrzebnych opakowań”. Nauczyciel czyta opowiadanie:

„(...)Miasto Niepotrzebnych Opakowań było bardzo smętnym miejscem. Po chodnikach chodziły ponure puszki po napojach, w parkach siedziały znużone, kartonowe pudełka, a rolki po papierze toaletowym jeździły bez celu po ulicach miasta, potrącając się i powtarzając:

– Przepraszam... przepraszam.

Malutkie Pudełko po Herbacie Malinowej wierciło się na ławce, rozglądając się wokół, w końcu westchnęło:

– Nudzę się!

– Nie narzekaj! – odburknął Całkiem Ładny Karton Po Butach. – Wszyscy się nudzimy!

Maluch jednak nie dawał za wygraną.

– Chcę coś zrobić! Wcześniej ukrywałem i chroniłem saszetki z pachnącą herbatą. Teraz, co prawda, herbaty już nie ma, ale nadal jestem ładnym pudełkiem. Na dodatek pachnę malinami! Na pewno mógłbym się jeszcze do czegoś przydać! – wykrzyknął zbuntowany.

Przy ławce zatrzymała się Pomarańczowa Puszka Po Soku Pomarańczowym. Przysłuchiwała się przez chwilę słowom malucha, po czym wyjaśniła życzliwie:

– Taki jest los opakowań. Kiedy ludzie zużywają naszą zawartość, stajemy się bezużyteczne.

– Właśnie! – Dodała ze złością Białą Rolka.

Ją także zainteresowało zamieszanie w parku, dlatego postanowiła przyjrzeć się zajściu.

Pudełko Po Herbacie Malinowej z hardą miną zawołało:

– A ja się nie zgadzam!

Biała Rolka, która słynęła ze złośliwości, prychnęła pogardliwie. Zjawiała się tu jako jedna z pierwszych i uważała się za najmądrzejszą. Zawsze chętnie pouczała innych, dlatego nie omieszkała i tym razem skorzystać z nadarzającej się okazji. Wskoczyła na ławkę i wykrzyknęła:

– Jesteś tu od niedawna, więc oczywiście, że o niczym nie wiesz. Musisz przyjąć do wiadomości, że jesteś niepotrzebne! Rozumiesz? Nie – po – trzeb – ne! Pudełko Po Herbacie Malinowej rozplakało się. Puszka przytuliła je ze zrozumieniem i powiedziała:

– Pamiętam, jak stałam w sklepie. Było nas na tej półce mnóstwo! Każda z niecierpliwością czekała, aż ktoś ją kupi. Nie wiedziałyśmy wtedy, że wylądujemy w koszu na śmieci...

Całkiem Ładny Karton Po Butach z trudem ukrywał wzruszenie. Chcąc udąć, że nic go to nie obchodzi, zaszydził:

– Pewnie myślałaś, że skoro jesteś taka piękna, to ktoś kupi cię po to, żeby postawić w domu i podziwiać! Ja tam od razu wiedziałem, że jestem tylko

opakowaniem dla butów! – krzyknął.

– Nie bądź taki przemądrzały! – fuknęła Biała Rolka. Pamiętam, jak przez tydzień siedziałeś przygnębiony w parku i nie chciałeś z nikim rozmawiać! – zaśmiała się i potracając koleżanki ruszyła przed siebie.

– Przepraszam... Przepraszam...

W Mieście Niepotrzebnych Opakowań życie toczyłoby się nadal tak smętnie i monotonicznie, gdyby pewnego dnia nie pojawił się, nie wiadomo skąd, Mały Pomysłowy Chłopiec. Stał na środku ulicy i zawołał:

– Mam mnóstwo pracy!

Natychmiast otoczyły go wszystkie opakowania. Mały Pomysłowy Chłopiec wyciągnął z plecaka klej, nożyczki, kolorowy papier i wiele innych przedmiotów.

Wszyscy wstrzymali oddech, a Mały Pomysłowy Chłopiec ciął, kleił, malował. Powstawały piękne domki dla lalek i ozdobne skrzynki na skarby. W ten sposób Mały Pomysłowy Chłopiec sprawił, że niepotrzebne opakowania otrzymały nowe zadania i stały się znowu potrzebne.

W miasteczku zrobiło się wesoło. Pomarańczowa Puszka Po Soku Pomarańczowym biegała po parku z innymi aluminiowymi puszkami i grzechocząc, śpiewała:

– Jestem grzechotką! Jestem teraz instrumentem!

Nad Pudełkiem Po Herbacie Malinowej, które teraz było łóżeczkiem dla pluszowego zajęczka, przeleciała pszczoła z rolkowym brzuszkiem i zabręczała:

– Przepraszam cię, mały! Miałeś rację! Nie jesteśmy zwykłymi śmieciami i nie jesteśmy bezużyteczne, tylko nie wszyscy o tym wiedzą. Jeśli traficie kiedyś do Miasta Niepotrzebnych opakowań, przyjrzyjcie się uważnie jego mieszkańcom. Może oni wcale nie są tacy niepotrzebni?”

- Rozmowa z dziećmi na temat opowiadania: Gdzie działa się opowieść? Kto tam mieszkał? Co mówiły opakowania? Jak wykorzystał opakowania? Co można zrobić z rzeczy, które nie są już nam potrzebne?
- Praca w grupach zabawowo – zadaniowych:
- Grupa twórcza – Wiosenny zajac – wykonanie pracy wykorzystaniem rolek po papierze toaletowym wycinanie z papieru prostokątów po linii, przyklejanie wokół rolki, wycinanie uszu zajęczka po linii, przyklejanie, dorysowanie oczu, nosa, wąsików, łapek.
- Grupa darów – Czysta przyroda – układanie kompozycji z darów 7, 8, 9.
- Grupa badawcza – Jak oczyścić wodę? – wykonywanie filtrowania wody przez gazę (1 – roztwór cukru, 2 – zawiesina piasku w wodzie). Rozmowa na temat rozpuszczalności.
- Grupa gospodarcza – Segregowanie odpadów – zabawa z elementami kodowania.

Umieszczanie na planszy plastikowych nakrętek i pomalowanych farbą rolek, wg kształtu i barwy.

- Dary lubią porządek – porządkowanie sali.
- Ewaluacja zajęć – dzieci wypowiadają się na temat tego, co podobało im się w zajęciach, podsumowują pracę.

DAR ZABAWY – ZAJĘCIA IV

Temat: Idzie wiosna – zabawy kształtujące lateralizację z wykorzystaniem Darów Froebła

Grupa: 6-latki

Czas trwania: 30 minut

Cel ogólny:

- rozpoznawanie i nazywanie zwierząt żyjących na łące
- wskazywanie symboli wiosny

Cele szczegółowe:

- rozwijanie umiejętności formułowania prostych wypowiedzi
- rozwijanie kreatywności dzieci
- kształtowanie pojęć góra – dół, prawo – lewo, nad – pod, obok – za, z przodu – z tyłu
- nazywanie części ciała
- ćwiczenie orientacji w schemacie własnego ciała i przestrzeni

Metody pracy:

- metoda Froebła
- rozmowa
- praktycznego działania
- burza mózgów

Formy pracy:

- grupowa
- indywidualna

Pomoce dydaktyczne:

- Dary Froebła 1, 2, 7, 8, 9, 10
- pokaz
- pogadanka
- głośnik, smartfon z dostępem do Internetu

Przebieg zajęć:

- Przywitanie dzieci w porannym kole
- Rozmowa wprowadzająca na temat flory i fauny łąk.
- Zabawa dydaktyczna: „Lata osa koło nosa”. Ćwiczenie orientacji w schemacie własnego ciała i przestrzeni na przykładzie wiersza pt. „Lata osa koło nosa”:

*Lata mucha koło ucha,
Druga mucha koło brzucha,
Lata bąk koło rąk,
Drugi bąk tłuściutki lata koło bródki,
Lecą ważki koło paszki,
Lata pszczoła koło czoła,
I znów lecą muszki koło prawej i lewej nóżki,
Biegną mrówki koło główki,
Pełźnie gąsieniczka dokoła policzka.*

- Utrwalenie pojęć: góra – dół, wysoko – nisko, nad – pod, do przodu – do tyłu z wykorzystaniem rymowanek S. Kustosz. Zabawy z Darem 1:

*Góra, dół, góra, dół,
Tam jest chmura, a tu stół (wskazujemy piłeczką kierunki),
W górę patrzy każde oko,
Niebieski (potem inne kolory) ptaszek leci wysoko (dzieci unoszą wysoko piłeczkę),
Mały ptaszek zobaczył już wszystko,
Więc teraz chce polatać nisko (dzieci opuszczają piłeczkę),
Długie latanie jest męczące,
Ptaszek odpocznie w twojej rączce (następnie: czerwona biedronka, żółta pszczołka),
Zielony motylek nad stolikiem leci,
Wesoło uśmiecha się do wszystkich dzieci,
Teraz motylek lata pod stolikiem,
Ukrył się tutaj przed deszczykiem,
Zielony motylek leci znów do przodu,
A teraz do tyłu, całkiem bez powodu (następnie fioletowa ważka).*

- Słuchanie wiersza S. Kustosz z wykorzystaniem Daru 2. Przypomnienie nazw: kula, sześcian, walec.

*Kula, walec i sześcian kiedyś się spotkali,
W jednym małym domku razem zamieszkali.
Chociaż różnią się od siebie,
Razem jest im tak jak w niebie.*

- Praca w grupach zabawowo-zadaniowych:
- Grupa darów – „owady” tworzenie układów z Darów 7, 8, 9, 10 (według wzoru).
- Grupa badawcza – „Szukam skrzydła do pary” – zabawa doskonaląca percepcję wzrokową. Przykładanie lusterka do obrazków przedstawiających połowę motyla. Szukanie drugiego skrzydła (takiego jak odbicie w lusterku). Kształtowanie pojęcia symetrii.
- Grupa twórcza – Motyl – odbijanka symetryczna (arkusz papieru składamy na po-

łowę uzyskując oś symetrii i otwieramy. Następnie na prawej połowie dość gęstą farbą plakataową malujemy płamę barwną (skrzydło i pół tułowia motyla). Ponownie składamy kartkę na pół wzdłuż zgięcia, a namalowane skrzydło odbija się na drugiej połowie kartki, tworząc wielobarwnego motyla.

- Grupa gospodarcza – przygotowanie przekąsek dla koleżanek i kolegów – owocowe szaszłyki – winogronowe gąsienice
- Dary lubią porządek – porządkowanie sali.
- Ewaluacja zajęć – dzieci wypowiadają się na temat tego, co podobało im się w zajęciach, podsumowują pracę.

DAR ZABAWY – ZAJĘCIA V

Temat: Skąd się wzięła tęcza? – zabawy logiczne z wykorzystaniem Darów Froebła

Grupa: 5-latki

Czas trwania: 30 minut

Cel ogólny:

- kształtowanie zainteresowań poznawczych dzieci, rozwijanie myślenia
- rozwijanie umiejętności nazywania kolorów
- wyrabianie umiejętności mieszania barw podstawowych oraz uzyskiwania kolorów pochodnych

Cele szczegółowe:

- zna i rozróżnia kolory podstawowe: żółty, niebieski, czerwony oraz kolory pochodne: pomarańczowy, fioletowy, zielony
- potrafi wymieszać kolory podstawowe w taki sposób, by uzyskać odpowiedni kolor pochodny
- aktywnie uczestniczy w zajęciach

Metody pracy:

- metoda Froebła
- pogadanka
- słowna
- praktycznego działania

Formy pracy:

- zbiorowa
- indywidualna

Pomoce dydaktyczne:

- Dary Froebła 1, 2, 3, 7, 9, 10
- uśmiechnięte i smutne buźki
- białe kartki
- głośnik, smartfon z dostępem do Internetu

Przebieg zajęć:

- Zabawa integracyjna na powitanie pt. Podaj mi rękę:
- Podaj mi rękę podaj mi drugą, w kółko obróćmy się,
- Skoczmy wysoko, klaśniemy w dłonie, tak przywitamy się!
- Tygodniowa powitanka (np. poniedziałek):
- Wszystkich wita poniedziałek dziś, wie to lalka wie to miś,
- Razem nam tu dobrze jest, bardzo dobrze jest.
- Dzieci słuchają opowiadania nauczyciela pt. O Białej Krainie. Nauczyciel zwraca uwagę na występujące w bajce trzy podstawowe kolory, które w prezencie dostał król: czerwony, niebieski, żółty.
- Analiza tekstu poprzez zadawanie pytań przez nauczyciela: W jakiej krainie żył król i jego poddani? Skąd dowiedział się król o czarnoksiężniku Koloruchu? Jakie kolory dostał król? Czy wystarczyło, aby pomalować całą krainę? W jaki sposób król rozwiązał zagadkę i czego się dowiedział?
- Zabawa ruchowa Kolorowe wagony. Dzieci otrzymują piłeczki kolorowe - z Daru 1, zawieszają je na szyi. Nauczycielka układa na dywanie kolorowe dywaniki oraz Dary 7, 8, 9, 10 ułożone jeden obok drugiego, tworząc pociąg. Dzieci biegają po całej sali w rytm dowolnej rytmicznej melodii. Na przerwę w muzyce dzieci wybierają Dary w kolorze w jakim mają piłeczkę z Daru 1 i kładą na dywanik w odpowiednim kolorze. Zabawa powtarza się. Dzieci mogą wybrać większą ilość Darów (2, 3 itp. lub np. figury).
- Praca w grupach zabawowo-zadaniowych:
 - Grupa darów – „Kolorowy obrazek” – zabawy konstrukcyjne rozwijające koordynację wzrokowo – ruchową z wykorzystaniem darów: 7,8,9,10. Rozwijanie wyobraźni.
 - Grupa twórcza – „Kolory lata” – malowanie tamponami z waty. Twórcze eksperymentowanie barwami.
 - Grupa badawcza – „Kolorowy świat” – rozdmuchiwanie przez rurkę, barw podstawowych na przezroczystej folii, nakrycie na wierzch drugą folią, rozpraszanie dłonią po niej.
 - Grupa gospodarcza – „Kolorowe babeczki” – ozdabianie babeczek kolorowym lukrem, posypką kolorową pisakami oraz M&M-sami.
- Dary lubią porządek – porządkowanie sali.
- Ewaluacja zajęć – zaproszenie do degustacji – wspólna degustacja. Dzieci z grupy gospodarczej częstują kolorowymi babeczkami.

PODSUMOWANIE

Realizowane badania pozwoliły określić poziom samopoczucia i zaangażowania dzieci uczęszczających do grup i klas międzykulturowych w województwie lubelskim. Łącznie badaniem objęto 507 przedszkolaków i uczniów w wieku od 5 do 9 lat. Dokonując analizy zebranego materiału zwrócono uwagę na płeć, wiek i narodowość. Wśród badanych były dzieci pochodzenia ukraińskiego i białoruskiego. Stanowiły one 7,7% ogółu.

Funkcjonowanie dzieci cudzoziemskich w polskich placówkach edukacyjnych zwróciło uwagę badaczy, szczególnie ze względu na dużą liczbę imigrantów, którzy napłynęli do Polski z terenu Ukrainy po wybuchu wojny. Przybyłe rodziny rozpoczęły trudny proces asymilacji do warunków gospodarczych, kulturowych oraz edukacyjnych obcego dla nich kraju. Chcąc wspomóc dzieci cudzoziemskie w adaptacji do nowego środowiska przeprowadzono badania mające na celu diagnozę samopoczucia i zaangażowania w grupach i klasach międzykulturowych w Polsce województwie lubelskim. Pierwsza faza badań objęła populację liczącą 507 dzieci. Wykorzystano w tym celu narzędzie badawcze pn. Skala Komfortu Psychicznego i Zaangażowania.

Następnie wyłoniono dzieci, u których zdiagnozowano niski poziom samopoczucia i zaangażowania i w tych placówkach przeprowadzono zajęcia oparte na przygotowanych wcześniej autorskich scenariuszach zajęć pod nazwą „Dar natury”. Podejmowane działania edukacyjne oparto na modelu edukacji sferycznej Fryderyka Froebela, zgodnie z którym główną ideą jest nabieranie przez człowieka samodzielności i związek tego co wewnętrzne z tym co zewnętrzne. Po upływie określonego czasu ponownie dokonano badania dzieci realizujących zajęcia w oparciu o opracowane scenariusze. Wyniki pokazały wzrost poziomu samopoczucia i zaangażowania dzieci w życie grupy. Realizowane przez studentów z Koła Naukowego „Sówka” zajęcia z wykorzystaniem metody „Dar natury” wpłynęły na rozwój poczucia własnej wartości badanych dzieci. Dzieci nauczyły się wyrażać szacunek wobec innych osób i przestrzegając tych wartości nawiązywać relacje rówieśnicze. Ukształtowała się również przynależność do narodu, grupy przedszkolnej w której obecnie funkcjonują.

Wnioski z płynących zajęć zachęcają do dalszego wdrażania metody Fryderyka Froebela w pracy z dziećmi ze środowisk wielokulturowych. Opracowane scenariusze zajęć wpisują się w potrzebę realizacji zajęć integrujących, budujących poczucie jedności dzieci ze zróżnicowanych kulturowo środowisk. Zatem poniższy skrypt jest rekomendowany szczególnie studentom odbywającym praktyki w placówkach edukacyjnych, nauczycielom edukacji przedszkolnej oraz wczesnoszkolnej zaangażowanym w proces rozwoju i wychowania dzieci w środowiskach wielokulturowych oraz wszystkim innym osobom zainteresowanym dobrem i rozwojem dziecka.

LITERATURA:

- Białęcka-Pikul, M. (2007). O potrzebie nowego spojrzenia na zaburzenia rozwoju. *Sztuka Leczenia*, 1-2, 13-24.
- Bilewicz-Kuźnia, B. (2020). *Dar zabawy. Metodyka i propozycje zajęć z dziećmi według założeń pedagogicznych Froebela*. Lublin: Froebel.pl Sp. Z o.o.
- Brzezińska, A., Czub, M. (2012). Wczesna opieka i edukacja dzieci w Polsce w kontekście europejskim. *Polityka Społeczna*, 2012, 1.
- Laevers, F. (2011). Rozwijanie kompetencji dziecka przez zapewnienie mu właściwych warunków rozwoju i uczestnictwa. *Dzieci w Europie*, 21(9): 14.
- Cianciara, D. (2012). Aspekty wielokulturowości w dzisiejszej Polsce. *Migracja i zdrowie*, 93(1): 128-135.
- Kubiszyn, M. (2007). *Edukacja wielokulturowa w środowisku lokalnym*. Kraków: Wydawnictwo Adam Marszałek.
- Piotrowicz, R. (2022). *Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka – kompleksowe wsparcie terapeutyczne dziecka i rodziny. Diagnoza a program*. Warszawa: ORE.
- Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, Dz. U. z 2019 r. poz. 1481, 1818, 2197. Pobrane z: <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19910950425/U/D19910425Lj.pdf> (dostęp: 01.12.2023).

Projekt finansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Edukacji i Nauki w ramach Programu „Studenckie koła naukowe tworzą innowacje”

AB JPII
WYDAWNICTWO

ISBN 978-83-68103-05-2

